

PÉCSI ÚJSÁG

Rendkívüli kiadás. 1894. március 2.

KOSSUTH LAJOS meghalt!

Szívet és agyat megrázkódtható hír. Olyan hideg, hogy megfagyasztja a vért a szívből; s olyan izzító, hogy irtózatossá lázas tüzével majd szétveti az agyat. Embert ölni képes ilyen kettős hatásnak oka egyetlen hír: Kossuth Lajos meghalt!

Kilencvenkét éves elmúlt öreg, megtört testtel, melyet bizonyos időszakokban újra és újra kikezd a betegség. Mely sok türelmét várhattuk már annak a mindent elemészto Végnek, mely szeszélyesen szabja korát embernek, állatnak, növénynek, élő és élettelen lénynek. És mégis nem tudja magyar ember megdöbbenés nélkül venni e hirt: Kossuth Lajos meghalt.

Egy századon át fönnálló alkotás, melyet tradícióként kaptak az öregektől a fiatalok, melyhez ha egyéb nem is, csak a szokás köt, mindenképp fájó érzése közt kerül a munkás bontó csákánya alá: hát Kossuth, majd egy század élő vezéralakja, akinek tiszteletét mi fiatalok úgy kaptuk örökségbe apáinktól, akéhez hogy mi köti ezt a sok vizsályt kiállott nemzetet, kell-e, hogy elmondjam? — hát Kossuthnak, aki nélkül se Magyarországot, se Turint már el se tudjuk képzelni, Kossuthnak megdőlt, e világító oszlopnak a halál vízébe zuhanása, minő fájdalomt okoz e haza minden polgárának szívében!

Nincs azt kifejezni ész és nyelv, nincs azt leírni toll.

„Csillag hullott le“ — mondják, mikor valaki a szeretettek közül az örök életbe távozott e véges élet hazájából; „Üstökös esett le“ mondják, mikor a jelesek egyike szállt a sirba.

„Egy nap esett le az égről“ mondja most minden magyar, mikor Kossuth, az egyetlen Kossuth áldozott le glóriás fejével az örök éjszakába, ahonnan ő nekünk többé már föl nem kel, hogy meg hozza a hajnalt.

Egyszer fakasztott ő hajnalt, forrón süttöt, fényesen világított egy hosszú-hosszú nappalon által, mint az észsarkonak az egyszer fölbukkanó nap, mely egy hosszantartó nappalt forraszt össze éjékből és nappalokból, hogy aztán megint egy hosszantartó sötét éjébe hulljon alá; egyszer fakasztott ő hajnalt nekünk, most ránk borult a sötét éjszaka: a gyász.

Ez a világzseni, aminőt egy század csak egyet-kettőt lát, akkor, e század második esztendejében, nekünk született, nekünk magyaroknak. Mi szerencsés, mi megirigyelt magyarok! Majdnem betelt e század, mely — maga is csecsemő — megszületni látta őt; s meghalni láthatta volna ő a századot, mely nála csak két évvel idősebb; de im az nezi meg az ő temetését. Az a világzseni most a mi halottunk, mienk, magyaroké. Mi vesztes, mi megszánt magyarok!

Nagy a mi gyászunk, kimondhatatlanul és nem enyhítő fájdalomunkra az, hogy gyászunkban osztozik az egész művelt világ, mely őt ismerte, mely nagyra látta és tudta, mely dicsőítette őt, mint világpolitikust, bámulta őrszaj tehetőségét, nagy tudását, ritka műveltségét, sokoldalú ismeretét, nemes jellemét, s nem győzött betelni e sok kiváló tulajdon egyetlen birtokosának személyével.

Eddig — tán ötven éven is át — minden esztendőnek volt egy napja, melyen e haza polgárai helyenként lakomára gyűltek össze; ahány városa, faluja van e hármas halmtól, négy folyót ezimereben viselő országnak, mindenütt terített asztal körül pohárral a kézben éltették a nagyot, a sokak fölött valót; ezentúl — tán századokon is át — minden esztendőnek lesz egy napja, melyen e haza polgárai gyászt ölve mennek a templomba, s a ravatal köré állva, gyertyával a kézben, lehajtott fővel, imádkoznak lelki üdvösségéért a nagyra, a sokak fölött valónak.

Sok évtizeden át volt ennek a népek egy gyűjtő éneke, melyet a „Himnusz“ és a „Szózat“ után elsőnek zengett el, mely ott zúgott minden hazafias ünnepen, mely már-már néphimnuszszá vált e hazában: ennek a nótának, mely ő róla szólt, melyben az érte égő lelkesedés volt letéve kótára, melyből elég volt egy felsőnyeri és lángora lobbant tőle sazezemnyi ember, ennek a nótának épp végső akkordjai hangzottak el akkor, mikor ő már vívódott a kaszással. És ez a nóta, mely majd félszázadon át mondta el, mit izent nekünk Kossuth Lajos, s mely ugyane félszázadon át küldte az áldást őrája, ez a nóta nem fog hangzani többé, Kossuth Lajos nekünk már nem izen semmit. Minden nappal elfogyott egy regimentje, de ő nem izente akkor se, hogy küldjünk neki utána: ő örült már annak, hogy fogytán van a regimentje, a mi lelkünk pedig annál jobban borult el. De azért csak énekeltek, szívünk szakadásától se félve, hogy: „ha még egyszer azt izeni“ s azt, hogy: „ahány csepp eső esik rája, annyi áldás szálljon rája!“

Vége a nótának, elszakadt a húr, meggyünk siratóba. Az ének gyászdallá fordul át, s amit haddan lelkes énekszóval zengtünk el, abból most zokogva búcsuztatót szövünk: Ahány könnyesepp hull érte az ő lelke elszállta fölött, annyi áldás legyen az ő emlékének!

Kossuth Lajos és Pécs városa.

Pécs városának soha nem hervadó dícsőségére fog szolgálni azon historiai tény, hogy országgyűlési képviselői sorában Kossuth Lajos nagy neve is tündöklök, hirdetője, hogy városunk polgársága mily lángoló odaadással csüngött törteneimünk e nagy alakján, megfizetve őt a legnagyobb, mint polgar polgárnak adhat: a választók bizalmával.

Ez emlékeztetés választás a kiegyezés szakára esik, mely ellen Kossuth, a nagy számúot annyi levelet írt és érdekesen mutatja e választás városunk polgárságának akkori politikai állásfoglalását.

Aig eszelünk azonban, ha azt mondjuk, hogy Kossuth jelölésével polgárságunk nem annyira a kiegyezés nagy műve ellen akart tüntetni, mint inkább Kossuth mellett.

A halás magyarok nem tudtak föl-fogni, hogy miért nem jön haza a legnagyobb magyar és épen azért keresték föl bizalmukkal, megajánlkozva a mandátummal, hogy talán ez elegendő ok lesz arra, hogy a nagy számúot elhagyja az idegen országok és hazáján, hogy részt vegyen itt a politika apró harcáiban.

Egyuttal azonban azt is demonstrálni akarták a polgárok, hogy Kossuth, ha nem él is a hazában, melyet beköbölő ő szabadított föl, de azért élő tagja a magyar nemzet-testnek, hogy őt a magunknak, jogaink, küldmeink részesének tartjuk és hogy államiságunk kiegészítésének nagy munkájában az ő polgári együttműködésére számíthatunk.

1867. november 10-én volt e választás, melyre Pécsnek az idő szerint baloldali vezérei Kossuth Lajost jelölték. De a jobboldal sem hagyta magát, és ellenjelölté állított Buhregyh Mihály polgar-mester személyében, ki elég hátor volt népszerűségű közkéztatva a harcot Kossuth Lajossal, illetőleg az ő nagy nevet zászlára írt párttal fölvenni. Természetes, hogy a Kossuth-part fenyes győzelmet aratott és Kossuth Lajos nagy többséggel választott meg Pécs sz. kir. város országgyűlési képviselőjévé!

Ezen képviselő-választás rendkívüli fontosságú; már csak azért is, mert az új acrában egész Magyarország egy edül Pécs város polgarai gondoltak arra, hogy Kossuthot a parlamentbe küldjék, amiben nagy része van Blauhorn Antalnak, a pécs baranyai központi takarékpénztár jelenlegi igazgatójának, ki

ez időben politikai közéletünkben vezér szerepet vitt és mint a 48-as eszmék tantörítahatán hive volt ismeretes. Blauhorn Antal volt az, ki a választás eredményét Kossuthnak megöröngyözöte, mire Kossuth másnap, november 11-iken levélben küldte meg köszöntő választás Blauhornhoz. Általában ez időszakban Kossuth több ízben kitüntette Blauhorn Antal leveleivel, őt kérvén meg, hogy azokat pécsi választóival közölje, mely nagybecsű és első rangú politikai fontosaggal bíró leveleket szereszes tulajdonosuk méltán. Őrzi nagy kegyelettel.

A fentebb említett nov. 11-iki levél már a dátum szempontjából is nevezetes, mert abból kitűnik, hogy a választásra következő napon iratott és így a választás napja 1867. nov. 10. Az ez évi városi íktatóban semmi nyoma Kossuth megválasztásának, a központi választmány jegyzőkönyvei pedig, mint értesülünk, ez időből meg teljesen hiányzanak a városi levéltárból.

Kossuth Lajos tehát Pécs sz. kir. város választott országgyűlési képviselője lett, ami országiszerte rendkívüli föltnést keltett. Nem hiányoztak, kik e tényben felségértést láttak és a „gutgesinnt“ polgaroknak — kiknek száma e hazában soha sem volt csekély — meg-meg borsódott a hátuk, különösen itt Pécselt, hogy mi lesz. Általában tudja volt, hogy Kossuth e mandátum kedvéért nem adja föl álláspontját és nem hagyja el Olaszországot. Beszéltek a választás megsemmisítéséről is, Kossuth azonban elvi szempontból fogta föl ez ügyet, így tekintve, mint a választás és választás jogát és a pécsi mandátum az országgyűlésen benadott és az kifogástalannak találattva, igazoltattól.

Ekkor, mint igazolt képviselő Kossuth Lajos 1868. április 14-én kelt és az országgyűlés elnökehez Szentiványi Károlyhoz intézett leveleiben (melyet másolában Blauhorn Antalnak is megküldött) kijelenté, hogy a mandátumot nem fogadja el. Egyuttal ezen leveleiben fejté ki azon álláspontját, hogy az 1867-ik kiegyezés Magyarország függetlenségével inkompatibilis.

Ugyancsak az 1868-ik év május 1-én kelt e ugyancsak Blauhorn Antalhoz intézett nagyszabású leveleiben a pécsi választóknak fejtette ki Kossuth álláspontját, 1868. május 2-án kelt leveleiben maga helyett Irányi Danielt ajánlja a pécsi választóknak, ki meg is választott! (E választásról szintén nincs a városi íktatóban említés.)

Itt említhetj meg még, hogy míg november 10-én Kossuth Lajos Pécselt, addig fia: Kossuth Ferenc november 15.

Pécs szomszédságában, az akkori német-ürögi járásban választatot meg országgyűlési képviselővé. Ezen választás szintén Blauhorn Antal buzgólkodásának eredménye és Kossuth Ferenc szép leveleiben köszönte meg az elvált pártmber faradozását és a kerülte bizalmat, a mandátumot azonban Kossuth Ferenc sem fogadta el.

A képviselői mandátumon kívül egyéb ténykedéssel is kifejezést adott Pécs városa azon hódoltnak, melylyel Kossuth Lajos iránt minden magyar ember viseltetik. Így a város 1892. októberi közgyűlésén Erreth János országgyűlési képviselő indítványára Kossuthot díszpolgarvá választotta és a Fő-utcat Kossuth-útnak nevezte el, melyről a díszes oklevél (készítette Fintha Dénes rajztanár) és a kísérő levél 1892. november 14-én küldetett el Turinba.

Nem csak mint magyarok gyalogjók tehát mi pécsiek a legnagyobb magyart, hanem mint pécsi polgarok és habár a kötelek, melyek e történelmi nagy alakot városunkhoz fűzték, csak szemléltet is, mégis érezzük, hogy ezen kötelekkel szívünköl is kiszakadt egy rész, mely eglétünk, mindig fájalmi fogja e veszteséget és bánatos kegyelettel vez-z részt a nemzeti gyászban, mely most Magyarországra borult, melynek tisztító tüze hozzon egy egységes táborba minden magyart. Adja Isten, hogy így legyen.

Kossuth Lajos élete.

Kossuth ifjúsága.

A magyar nemzet története a legújabb időkig alig mutat föl oly férfit, ki alacsony sorsból emelkedett oly polezra, hogy egész nemzete sorsát intézhesse. Mar-már azt hiték, hogy egy nemzet sorsa, csakis főrangú, kiváltságos joggal bíró férfi vezetheti.

1802. szept. 16-ika örökké nevezetes marad a magyar történelemben, napon született Kossuth Lajos, kit habár nem ringattak bitorban, baronyban; ki-nek bölcsője fölött nem díszlett a főrangú korona; mégis ő lett a magyar nemzet bálványja és sorsának intézője.

Már gyermekkorában nagy reményeket fűztek hozzá. Atyja, ki uradalmi ügyvéd volt, nagyon sokat áldozott gyermeke tanítására. Külön mesterekkel taníttatta nyelvekre, zenére. Őt évig tanult az uhelyi kegyesrendiek gimnáziumában. Gimnázista korát igen érdekesen írja ő meg: „Ira-t a i m. 4. kőtetében. Visszaemlékezések” részében itt melegen emeli ki a kanitörnd hazafias érzületét. Halásan jegyzi föl,

Valamennyien átértünk azon órák nagy jelentőségét, melyeket Kossuth társágában töltöttünk. Mikor fölemelkedett magas alakja, főhefer haja, szakkalja, a multakra emlékeztetett; büszkeség töltött el bennünket, hogy majdn évtizedek múlva elmondhatjuk, hogy hallottuk Kossuth Lajost beszélni; — aminthogy a mi apáink és nagypapák is büszkesé emlegetik ma is, hogy itt vagy ott érintkezés léphetnek korunk e legkimagaslóbb alakjával. Viszafójtott lélekzettel hallgattuk Kossuthot. Magam oda-sompolygottam Kossuth háta mögé, hogy egy szót el ne veszítek, kivettem jegyzőkönyvemet és a mennyeire lehetett híven irtam le a beszédet. Polonyi, a főfőrendező, reám mordult, hogy vonjak félre, de én nem hallgattam rá, hanem hirlapiró pályám ezen legmagasztosabb pillanatában lelkesedéssel teljesítem tisztelem.

Halkan kezdte a beszédet. Majd mindinkább belemelegedett tömörebbé vált hangjának érze, melylyel magával ragadta a nemzetet; szava betöltötte a nagy termet; sirtunk valamennyien és áhitattal hallgattuk a nagy férfit, ki annyi bának, annyi öröm-

A „Pécsi Ujság“ tárcája.

Kossuth utolsó nagy beszéde.

1889. év július 5-én nyolczszázötven honfittársammal hallottam Kossuth Lajos utolsó nagybeszédét. Után Paris telé a magyarok Mekkájában, Turinban állapodtunk meg, fölkeresendő nagy hazánkfiát, kit ezen látogatás, mely Helfy Ignácra közhíjette létrejött, valóban boldogkán tés. Július 4-én ként este érkez-tünk Turinba, Olaszország ezen egyik leg-zsebb városába, és Kossuth Lajos orvosa, dr Bassón kívül a város küldöttei is fogadtak bennünket, örömlükne adva kifejezést, hogy a magyar nemzet ily hatalmas küldöttséget ádvözölhetik Turin falai között. Még az est folyamán siettek az ellenzék képviselőik, éköböl Polonyi Gézaival — Kossuth látogatá ra. Polonyi először látta ez alkalommal Kossuthot és elragadtatásában kezét csak ökölt a nagy hontalannak. Másnap sorba elzarándokoltunk Kossuthhoz, ki büszkén mondotta: „Miert

menjel én Magyarországra, mikor Magyarország jól hozzá? Delútn 3 órára bankette gyöntünk össze a volt turini műcsarnok örösi nagy termében. A homlokzat fölött magyar zászlók lengedeztek. Mindenki, aki a terem küszöbét átlépte, egy e célra fölállított nagy edénybe tette névjegyet és itt nyugtatta az kiki magával hozott ajándéktárgyat, melyek között az élelmes rendezőség kezdeményezésére Kossuth szülőföldjéről elhozott föld is szerepelt.

Mint hogy Turin város képvisellete maga is részt velt a banketten, néhány ember híjával ezen ültnék a terített asztalokhoz. Az asztalfőn Kossuth Lajos, Ruttkayné, Kossuth fia, és ezek között Helfy, Polonyi, Komjáthy, Bartók, Ugron képviselők telepedtek le. A karzaton olasz katonazenekar zendített rá a magyar himnusra, melyet állva hallgattunk végig. Polonyi volt az, ki fölállt, hogy Kossuth Lajost éltesse, a ki nem sokáig váratott a feleletre, hanem fölállt, és elmondotta azt a beszédet, mely feledhetetlen benyomást hagyott hátra valamennyiünkben, kik ezen a diszebéden részt vehettünk.

hogy a gimnázium igazgatója maga figyelmeztette atyját, mikor ide jött, hogy az evangélikus egyház hitvallására való szakzerző oktatásról gondoskodják; ő maga kísérte el az iskolai szünidőre Kemenczére Czapky evang. lelkeséhez, kinek így szólt: „Szeretett testvérem az Urban! ime elhozom hozzád atyja rendeltetéstől s gondviselésed alá helyezem ezt a fiút; mi ígygyekünk őt, a mennyire tőlünk kitelhetett, bevezetni a világi tudományok útjára; vezed be őt te a lelki üdvösség útjába hited és vallásod szerint, s a mindnyájunk közös atyjának, a szeretet istenének áldása legyen munkánkkal. Így szökött — folytatja Kossuth — és az emberiség közös istenének két különböző templomban imádkozó két becsületet szolgálja egymás nyakába köt be és megcsókolt egymást testvériesen. És én könybe borult szemekkel néztem a megindító jelenetet.

A gimnáziumot bevezerve, Pesten jogot tanult. Majd elnyerve az ügyvédi oklevelet, hazament ügyvédkedni. Ritka műveltség, különösen a német nyelvből nagy jártassága, szónoki képzettsége nagy észperzsérve emelték. 1832-ben először a pozsonyi országgyűlésen látjuk őt, mint távollévők követe. Itt kezdte meg radikális szellemben keízarat lapját, az „Országgyűlési Tudósítók“-at, s utóbb a gyűlés után „Törvényhatósági Tudósítók“ címmel oly szabad szellemben szerkesztette, hogy felségértés pörbe fogtak s három évi börtönnel büntették. Mint a szabad sajtó mártírya, mint a kormány fölűzöttje és áldozata, fölkelte a közérdeklődést. Az ellenzék sokat remélt tisztelettel jellemelő, az ifjúság benne tisztelte a kor eszméinek leghatárabb képviselőjét.

Kossuth mint hírlapíró.

1840. májusban szabadult ki és a hírlapíró pályát választotta, mely Magyarországon eddigél ismeretlen pályát volt. Képzhető, mily feltűnést keltett a hir, hogy a Kossuth szerkesztése alatt Landerer Kiadásában 1841. januárjástól kezdve „Pesti Hírlap“ címen „politikai újság“ fog megjelenni hetenkint kétszer. Csak egy sereglet az előfizetők száma. Nem volt még nemzet, melynek sorsára oly döntő befolyást igényelt volna a maga részére a napi sajtó. Szenvedélyes és hatásos vezérekiket hoz naponta. Már az első hetekben felélelt és cikke a belkeseredést és közlekedést, a nyelv ügyet, a nemzeti színházat, a betyároskodást, a pálinka-irányítást, a botoztatást, vállaltást és a törvénykezés nyilvánosságát, a nemtelenség birtokjogát, a lenclházat, a protestánsok

unióját, a játékszenvedélyt, az örökvaltság, osiseget, fumei vasutat, műpárt stb. Szechenyi „Hitel“-e és „Stadium“-a óta politikai irak magyar közönségre nem volt, nem lehetett új hatással.

Szechenyi a legerebből figyelemmel kísérte Kossuth-nak és lapjának minden lépését. Az első szám megjelenésekor fölkiáltott: „Mi lesz ebből! Jan. 29-én: „átvillan rajta a gondolat!; ellene kell szegülni Kossuthnak nyíltan, minden erővel.“ Febr. 6-án munkába fog, melyet 14-én „Kelet Népekné“ nevezett. Elveit helyesli, de a modort támadja, az igaztás ellen kel ki, mely veszelvénye dönti imádot nemzetét. Kérve kéri, hagyja el a hírlapírást, mondjon le azon tevékenységéről, mely sirba dönti a magyart.

Kossuth rendkívül és ügyes „Feleletet“ írt erre; melyben kiutatója, hogy a gróf tulajdon elvei, tulajdon eljárása ellen száll sikra, mihelet azt más alkalmata. Tárogatták őt gr. Dessewly Aurél és Eötvös József. Maga Szech. megjegyzi erre: „er hat sich sehr geschickt aus der Schlinge gezogen.“ (naplója 1841. szept. 7.) Majd országos igaztást kezdett több nemzeti irányú egyesület mellett. Folytonosan hangoztatta, hogy méltó helyet kell biztosítani az alkotmányban azoknak, kik a birtokkal szemben a munkát képviselik. Amig a dungsztad nagybírtokos osztálytal és a független közbírtokossal szemben csak tőlink függő iparos, megvetett kereskedő és a napi kenyérről küzdő jobbagy állott, a világi nemzeti törvényeik sem képes megszüntetni vagy csak esőkenteni is a nemesség politikai túlsúlyát.

A közélet és így a közsabadság csak a munka nagyobb beségnek, tiszteletnek lehet következtése. Szükséges tehát az ipart megteremteni a kereskedést és közlekedést fejleszteni, a jobbagyot felszabadítani stb. Midőn az iparegyesület 1841. novemberben megalakult a Pesti Hírlap mindjárt Anglia műpártját fejtette. Az iparegyesület Kossuth alá jutott és neki van fordéme az 1842. kiállítás sikerében. 1844. októberben alakult meg az országos vedélyes gr. Batthyány Kázmér elnöklete alatt. Igazgatója Kossuth L. volt, ki 1844. júl. 1-én visszalepet a Pesti Hírlap szerkesztőségétől és — most kizárólag társadalmi teheren érvényesítette paratlan igaztó tetségét. Csakhamar az egész ország föllepött a főkegyesületek. Előkelők nök mint gr. Karolyi Györgyne Pesten botról-boltra jartak, hogy a honi áru keletjét biztosítsák. Anonban az 1843—44. országgyűlés Kossuth referatoriet megbukattatta; azon referátokat melyektől ő az ország megújulását

varta. Lemondás, szinte kétségbeesés vet rajta erő. Vissza kar vonulni mindentől. „Úgy látszik. Isten kiválasztott minden gunyunk rágalommal bántalomnak, akadályozóttunk tárgyal. Szechenyi által, ki az udvarnál kimondta ellene a jelszót: „utilliresen elvonal aughängen“ és ki az 1845. év folyamában kísérletet tesz arra nézve, hogyban lehetne őt a kormány céljaira felhasználni, minden ponton fölűzöttnek, legyőzöttnek látja magát. Szechenyi e tárgyat gyakran érinti Apponyihoz írt levelében. „Ich glaube Kossuth ist nicht zu verführen. Wollen wir aber jemand v r f ü h r e n : Gott behüte! Es handelt sich ja nicht darum, aber die absicht ist lediglich oder vorzugsweise, die dass wir uns in Ordnung und Sicherheit entwickeln, und die Reihen der confus und schlechtesgesinnten schwächen (1845. szeptember 17). Már előbb, szeptember 1-én írta. Ich sagte umlängst dem Erzerzog Ludwig Kossuth muss man utilliresen elvonalen. Ich bin für utilliresen aber wie? Ich glaube ich konnte es. Kossuth ist unermüddelt auf ungeheures Talent ist hungrig Ich glaube es ist jetzt durchaus nicht verführbar.“

Kossuth az ellenzék vezére.

Kossuth tudott e szándékot. Elérkezettnek látta az időt levonni eddigi agitatóinak következtését és magához a nephez fordulni. Csakis maga a nép eszközölheti Magyarország újjaszúlését, nem pedig a kiváltságos osztály. Most minden egykeztető a jobbagyás megszűntetésére fordította. A nepet és a nép földét akarta az egész országban egyszerre szabaddá tenni. Wesselényi M. báróhoz írt levelében kifejti, hogy a jobbagyi viszonyokat még sehol sem szűntették meg másképp, mint nagy revolutionális csapattal, vagy pedig úgy, hogy a váltás egy részét a status viselte.

Az 1847. országgyűlésen döntöttek el a nemzet egész életére szülő nagy fontoságú kérdést. Ez országgyűlésen Pestmegye Kossuth hírvépeit. A megyei ellenzék becsületbeli kötelességének tartotta azon ferliu megvalásztatást, a ki már majdnem egy évtizede irányt adott a közgyűlésen a tanácskozasoknak és kinek lollaból folytak az utolsó utasítások is. A november 22-i ülésen Somsich Pál azon indítványtall lépett föl, inkábbzen a tábla feliratot a királyhoz, halat mondva a király magyar beszédéért stb. A kormánypart vezére lép föl a választásfelirati javaslatokkal, hogy megmutassa, mikép a törvényhozás többsége bizalommal viseltetik

nek volt okozója a magyar nemzet történetében.

Csak néhány szóval emlékezett meg az elmúlt időkről. Nem is az emlékeiből élő 86 éves agastyán szólott hozzánk, hanem ugyanaz a fiatal Kossuth, ki 1848-ban mint hős állt ki a harcra, hogy megvédje magyarjai érdekeit. Megifjodott beszéde közben, mely 1 1/2 óráig nyúlt ki. Szünetet nem tartott, folyton beszélt, és csak egyszer emelte ajkához a vizespoharat. Mint kis gyermekek a mesemondó dajkát, úgy hallgattuk mi Kossuth Lajost. Azon cikkből, melyet akkor Kossuth Lajosról írtam, a következők emlékeztem meg monumentális beszédéről:

Kossuth Lajos hasonlít egy művésziileg elkészített hatalmas hangszerhez, mely el van zárva és hangjának báját, akkordjainak harmoniját, érzelmeinek mély értelmét előtűnik elrejtji; de ha ügyes ügyi mozgásba hozzák a burokat, mint orgonahang szólal meg fölűnkben és megkapatva a reánk ömlő hangáradattól, elbájolja alunk meg, feledve a zord világot, mely bennünket környez; és a túlvilági zene vi-

lágában, a dal, a hang országában valami eddig ismeretlen érzés rezeg végig testűnkön, hogy imára nyílnak meg ajkaink, tétre borulunk a Fenséges előtt, — érteni kezdjük a mult eseményeket és érezzük; mint ragadnánk ez ember hívő szavára mi is fegyvert, hogy élűnket, vérűnket áldozzuk ez egy szóért: „S z a b a d s á g.“

Kossuth hí maradt önmagához, csak és és velűnk a haza változott meg. Szerényen emlékezett meg azon multról, mikor ő megszerezte a sajtószabadságot, a szólás jogát és felszabadította a jobbagyokat a járomból. Hosszabb beszédben emlékezett meg a párizsi világkiállításról, melyre épen menendők voltunk, haraggal utalt a kormány befolyására, mely kiesény politikai okok miatt nem vet részt hivatalosan is a nagy kiállításon, majd imigy folytatta:

„Mekkorát zökkenhetett hazánk forgó kereke a rendes kerékvágásból, oh egy nemzet irántam, a magyar haza szabadságának szerencsétlen bajnokja iránt, ki — fajdalom, e hazának már szolgálatot nem tehetek, ily jó indulattal van és tántorítottat-

lanul. hűvégesen ragaszkodik hozzám. Ma Magyarország megszűnt az eszmények hazája lenni, és jól mondja a német költő: Was ist das Vaterland? Ein Topf; der Topf ist das Vaterland, das Übrige ist Schmers.“

E szavakkal jellemezte a mai Magyarorságot. Majd utalt a kivándorlás szomorú elszaporodására, kereskedelem és ipar pangására. Majd kifejtette, miért nem térhet Magyarországra vissza, de mindannyian tiltakozunk érvelése ellen, óhajtvá, hogy térjen vissza hozzánk mielőbb.

A bankett után még sokáig együtt maradt Kossuth magyarjaival, le is fényképezette magát az egész társaság, mely fénykép itt mosolyog le reám iróasztalom fölött.

Közepén födetlen fölvel ül Kossuth Lajos, körülötte valamennyien csoportban foglalnak állást. Boldogult B o r a n d pécsi színes, majd a népszínház tagja, rendezte a fényképfelvételt. A fényképezés után Kossuth Lajos kocsira ült, de mi kifogtuk lovait és úgy huztuk a kocsit a városba a turinai lelkes „Evrviva“ kiál-

a kormány iránt. Kossuth azonnal válaszlát. Már is úgy lépett föl, mint a z ellenzék vezére. Ő is kész halat mondani a királynak, de azért a sereimek tárgyalásáról le nem tesz. Kossuth nagy népszerűsége tett szert e beszédeivel. Az első nagy mérkőzés az ellenzék javára dőlt. 26 megye szavazott Kossuth mellett, 22 pedig Széchenyi indítványáért. Széchenyi most így ír Kossuthról: „Kossuth-tal nyílt csatába bocsátoknál buldog fele bátorság lett volna! Mert ő favorita, protestans, demokrata, ki mindig azt rendeli a patiensnek, a mire az »spuris appetitibus« sovárog, e mellett olyan az eloquentiája, hogy különösen a nőknek és a hozzájárulási hősöknek ez pedig legió — könyv gyűl szemébe.

Ez időtől kezdve Kossuth a rendi ellenzék élén állott. Növelte népszerűségét, hogy jelszava azok voltak, melyek évtizedek óta lelekesítették a nemzetet: „A magyar, kit annyi időn át a sir szelén állónak rajzoltak, költői és szónokai által erjének, epen szellemi hatalmának tudatára jutott.

Marciusi események.

Bekövetkeztek a marciusi napok. A francia forradalom híre elhatolt Bécsbe. E hír általános meglepetést és zavart idézett elő különösen a tőzsdén, hol rohamosan hanyatlottak az állampapírok. Ugyanígy zavart idézett elő a többi kereskedő városokban Prágában, Pesten s Győrött.

Pozsonyba március 1-én jutott el a hír. Március 3-án Győr conservatív követe szökött föl a bank helyzete tárgyában. Utána Kossuth tette meg indítványát.

E március 3-iki beszéde történelmi fontosságú; a parlamentáris élet kiinduló pontja nem csak hazánkra, hanem Ausztriára is. A bank által okozott nehézségekből kiindulva, külön magyar finanszministeriumot kíván. Majd általánosabban szempontra tér át Annyi nemzet nyerte vissza szabadságát, — mi pedig 3 hónapon át gordított fáradhatlanul a Sisyphus követ. Vértő szívvel látom, miként izad annyi nemes erő, annyi hő tehetőség egy haladatlan munkában, mely a taposó malom kintjához hasonlít. Igenis t. rendek mi rajtuk a fojtó göznek nehézké, úgy sorvasztó szél fű reánk, mely idegeinket megmerevíti s felkünk röptére szíbbasztólag hat. Indítványt tett, melyben dinasztia szempontból indul ki. Szükségesnek mondja ki a jövőre

társai között, kiknek büszkeségét képezte, hogy Kossuth turini lakós.

Kossuth kertjéből virágokkal láttak el bennünket, melyet közlünk bizonyára sokan ereikrejeket őriznek. Még halljuk Helyi hívó szöveget: „Gyere haza Kossuth Lajos”, melyet mi egy torokkal ismételtünk Kossuth zokogott, keservesen sirt, de fájdalom lecsendesedett, mikor elmondotta nagy beszéde, mely hatyru beszéde volt.

Az ékesszóló ajkak elnémultak.
A lángész megszűnt gondolkozni.
A hazája függetlenségéért verő
Szív megszűnt dobogni; gyászba
Borítva az egész magyar nemzetet.

Most hazahozzák holttestemét! Órizzuk meg hivem. Ez lesz Magyarország egyik legbecesebb ereikreje.

Lenkei Lajos.

az alkotmányunk képviseleti alapon fejlesztését a hovárdelmi rendszer átálakítását, a pénzügyi kezelés feloldását.

Kossuth e fellépésének roppant fontosságát tulajdonítottak. Az Augsb Allg Zeitung március 16-ik száma teljesen közli indítványát, később pedig beszédeit is.

Apponyi és Széchenyi vesztőhözönk tartották Kossuth felirátát és mindent megmozgattak, hogy a diétát feloszlassák. Roppant igazgatóság uralkodott Bécsben és ilython, Barmickéi is akartak Kossuth indítványát mellőzni; már nem lehetett ellent állani a mozgalmannak. A mit Kossuth követelt, az korszerű volt. Hiába haragtoza el Metternich és köre, hogy a magyar rendek felirátát semmi áron sem szabad a trón elé bocsátani, megsemm merték az országgyűlést feloszlatni. A bizonytalan igazoltat helyzetet a prágai és bécsi események döntöttek el, és ezek harítottak el minden akadályt Magyarország békés átálakulásának utjából.

Kossuth beszéde Bécsben szajrol-szajra járt.

E beszédből tudták meg, hogy nekik is hol kell keresni az orvoslást.

A parisi revolutiónak és a márcz. 3-ik beszédek híre lázba hozta a magyar ifjúságot is. Ekkor fogalmazta meg Irinyi a híres 12 pontot, és Petőfinek Talpra magyarjával. folszabadult a magyar sajtó.

A bécsi események híreire már nem volt fentartható Pozsonyban sem az eddigi letovázó halasztó eljárás. Március 14-én végre döntöttek ez ügyben. Kossuth felirátát a trón elé terjesztették és a rendek és főrendek fenes deputátói ründeltek, mely másnap Bécsbe vigye javaslatukat és a rendek élén Kossuth Lajost bízták meg gondolatáik tolmácsolásával.

Az este Kossuth Lajost fényes faklyazenevel tisztelték meg. Kossuth már ekkor Bathány Lajost grófit üdvözölte, mint a leendő magyar miniszterium fejet.

Március 15-én indult Bécsbe a küldöttség. A »Magyar Argonautak« bevonulása Bécsbe örömmünnepe lett a császári fővárosnak. Kossuthot leirhatatlan entuziaszussal fogadták. Nagy gőzzelment jöttek vissza. Megalakult a magyar felelős miniszterium; melyben Kossuth pénzügyminiszter volt.

A márciusi napok a szerbek, oláhok és horvátoknál is nagy mozgalmat idéztek elő. Igen tekintélyes szerbek kijelentették, hogy a magyarországi polgárok politikai érdeke egy és ók kézik a magyar királyért és hazáért mindent elkövetni, ertők élni, halni. Szeremmegyében hozzácsatlakoztak a 12 ponthoz »Kossuthot éltetik és fogadják, hogy arcképe Sz-Miklós mellett közvetlen foglal helyet hazáinkban.« De volt egy másik szerb árnyalat, mely külön szerb tartomány kiszakítását tűzte ki végelel. Midőn e párt egyik tagja magánkihallgatáson azzal fenyegetőzött: hogy másutt keresnek meghallgatást, ragadtatta magát Kossuth e válasza: *akkor köztünk a kard fog dönteni.*

Kitört a válság Ausztriában is. De Magyarországon is a reakciónak, a camarillának szörnye előre vetette sötét árnyat. A korona tanácsa meg a nemzetiségek között fejt felütő magyar ellenes párt sehogyssem tudott megbarátkozni a magyarok kivirta fényes eredményel; folytonosan megnyirbálni akarták Magyarország függetlenségét. Még nem is bírja a magyar törvényes szabadságot már is összeesküdnek hogy homályos utakon azt tle elragadják!

Magyarország helyzete igen válságos volt. A horvátok az előbbeni bécsi miniszteriumtól támogatva (a Pillersdorf miniszteriumtól), Jelassits bánjuk vezetése alatt fenyegető állást foglaltak el Magyarországgal szemben. Bécsben is volt egy hatalmas párt, mely a magyar ügyek elintézését nevezetesen a had és pénzügy ki-

akarata venni a magyar kormány kezébe. Ily körülmények között a magyar miniszterium kötelességének tartotta a talan elkerülhetlen havidelésre szükséges pénzüsszeget és fegyveres erőt az országgyűlésnek megszavaztatni

Kossuth 200,000 katonát kér.

Az erre célzó indítványt július 11-én Kossuth terjesztette elő a csak néháy nap előtt megnyitott országgyűlésnek. „A jelenet, melynek a közönség e napon tanuja lón — a Horváth M. — egyike volt a legnagyobb szerbernek, melyek magyar országgyűlésen valaha történek.

Kossuth bár oly beteg volt, hogy karonfogva vezették a házba, kifejtette e napon szónoki tehetéseinek egész bázulatos erejét. Midőn a szónok beszédeben odaért: „kérem, adja meg a képviselőház a 200,000 fonyi katonát és erre szükséges pénzerőt. . . . nem folytathatá beszéde, mert Nyáry Pal felkelt s ünnepléyes csendben jobbjá esküre emelve »megadjuk« rebegé és a képviselői lelkesedéssel kelttek fel mindnyájan helyeikről s a lelkesedés legzajosabb kitörése közt kiáltottak megadjuk. E kitörés után csend állott be, a lélekzet is mintha megszűnt volna. A szónok kereszte fonta mellén a karjait s könnyes szemmel melyen hajlott meg a ház előtt s folytatta beszéde.

Érdekes és nagyon fontos ez a beszéd már azért is, mert míg egyrészt a nemzetet meg egynek mutatja a koronával a dynastiával, másrésztől esírájában tartalmazza már az elszakadásnak, a későbbi függetlenségi nyilatkozat eszméjét. Az irányadó szónok az osztrák miniszteriumot úgy tünteti föl, mint a nemzetellenes törekvések igazí felelmes központját Némi gúnyval figyelmeztet arra, hogy a császár háborút viselhet a magyar királyval és mintegy komoly intéskepen hangzott, hogy Magyarország felmondhatja a partütökhöz szító Ausztria szövetségét.

A függetlenség kimondása.

A teljes függetlenség kimondása már előre vetette árnyat.

Ezalatt Bécsben forradalot készülték Magyarország ellen. Előre volt látható, hogy nem igen lehet remélni a 200,000 fonyi katonaság ügyében hozott határozat szentesítését. Megezerősítette a véleményem az osztrák miniszter emlékirata, melyben az 1848. márciusi intézkedések megváltoztatását sürgeti.

Kossuth egy hajszálat sem akar engedni abból, mit márciusban első sorban az ő fellepte szerzett a nemzetnek. Ó Magyarország önállását megnyirni akaró reakcióval »soha — és ezerszer soha — sem fog alkudni. Ezért javasolta, hogy Ferenc József főherceg járjon, mint ifjabb király Budára: „A magyar nemzet királysági érdemű — így szól Kossuth. — A magyar nemzetnek királya van szüksége, joga van, hogy királyja Budán legyen.

Bécsben lázadást láttak nemcsak Kossuth hanem Bathányi irányában is. A pesti ifjúság és vezetői pedig már nem tettek különbséget Jelassits, osztrák miniszterium és a dynastia közt. Az ellentét egészen személyes élt nyerne. Elfogattással, orgyikkossággal fenyegetik az egyes pártföket. A két végelet egyaránt kész fegyvert rántani. Ez igazoltat legközeben Kossuth vitte döntésre a dolgot.

Mintfogva a Bécsben időző miniszterek egy hét múlva sem bírtak kieszközölni a had- és pénzügyi törvény szentesítését, azt indítványozta Kossuth, hogy deputatio ment Bécsbe, a király határozatának megtudása végett. Kossuth is indítványában hangzolyozta, hogy »rút, ocsmány játek üzetik velünk, le kell fegyverezni az árnyat.

Az országgyűlés elfogadta ez indit-

ványt és a deputatio elment Bécsbe. Szechenyi, e viszonyok hatása alatt megőrült. Kossuth csillagzata tüzes fényvel borította el az eget.

A király eleinte nem is fogadta a magyar deputációt; később audiencián szintelen kijelentést tett. A deputációt kísérő fiatalok és sokan a küldöttek közt igazoltnak látták a forradalmi klubok igazgató aggodalmait és a vörös tollat tűzték ki.

Hathányai miniszterelnök látva a veszélyt, elérkezettnek látta az alkalmat Kossuthról megszabadulhatni. Mihelyt Pestre visszazárkzott, minisztertanácsot tartott és elhatározta az egész kormány leköszönését és újjalakítását. A nádor pedig kijelentette hogy az újabb kormány kinevezéséig ő fogja igazgatni az országot. A baloldal törvénytelennek mondta ki a levelet. Az általános igazgatóságban az utca és hallgatóság is beavatkozni a képviselőház tanácskozásába. Mindenfelől ezer török-^{ok} Eljen Kossuth. hallik.

Kossuth ekkor kijelentette, hogy egy új kormány kinevezéséig megtartja pénzügyminiszeri tárcáját. Együttal lelkesedés között indítványozza:

1. Bocssásanak ki 5 forintos bankjegyeket a háború vitelére.
2. Addig is, míg a katonai törvény szentesítése nincs, lehessen katonai illeték kivételi és toborzás utján kiliantani.
3. E katonaság magyar legyen, mint a honvéd

4. Ennek sorába léphessen a sorkatonaságból a kinek csak tetszik.

5. minden katonaság egyforma ranggal bír.

6. Ha bármely katonasízt nem engedelmeskedik a törvényes kormánynak, állítsák hadi törvényszék elé.

Az ellentétke ezzel nagyon kiélesedtek. Most már elkerülhetetlenül vált Kossuth diktatúrára. Azt indítványozták, hogy ruházsa fel a ház Kossuthot azon hatalommal, mely a haza megmentéséhez szükséges.

Megkezdődött a harc. Előbb a délvideki szerbek ellen rántottak kardot. Majd sörgönsen mozgósiottak. A mozgósiás forradalmi merveket öltött. A jobbság csak most lett igazán szabadá.

A horvátok betörése után azonban Kossuth teljesen a harci térre lépett. Fegyverre szállította fel a nemzetet nemcsak hírlapjaiban, nemcsak az országgyűlésen, hanem szeptember 24-től az alföld nagy városában: Cegléden, N.-Körösnön, Kecskeméten stb. Háromnapi körútjában nem csak egy politikától eddig teljesen idegen népet ragadta magával szónoklatának és megjelenésének pathoszával, hanem 12.000 fegyveres népet indított a fenyegetett főváros védelmére.

Az udvarnak Bécsbe való visszatérése után gyakran tanácskoztak az ottan tartózkodó magyar bizalmi férfakkal, mikép lehetne a magyar górdiusi esomót megoldani. Elhatározatot, hogy gr. Lamberg Ferencet nevezik ki főhadparancsnoknak, az összes magyar hadi testek élére.

Kossuth e hírre gyorsan visszajött alföldi körútjáról és rögtön kimondata, hogy Lamberg kinevezését tonkre teszi Magyarország kormányzatát s kitűri Magyarországot a létező nemzetek sorából. E kinevezés érvénytelen, mert hiányzott a miniszteri ellenjegyzés.

Midőn megtudták, hogy Lamberg Budapestre érkezett, azonnal tüntetést kerestek. A lánchidnál a feldühödött nép felsíemte és mint árulót megölte. E véres tetteire halálpádság fogta el az egész országgyűlést, mert érezték, hogy most már a kibékülés teljesen lehetetlen.

Ferencz József király trónra lépett.

Ekközben Bécsben nagy változások

történtek. Új kormány alakult és új uralkodó lépett a trónra. December 2-án az alig 18 éves Ferencz József főherceg javára lemondott Ferdinánd a trónról. E trónváltás Magyarország állami önállóságának eltörésével volt egyetértendő. Windisch-Grätzet bizták meg a főparancsnoksággal, ki engedelmességre szólította fel a magyar hadsereg tsziszjét. De Kossuth nem ismerte el Windisch-Grätz kinevezését törvényesen, és ltvánka Imrét küldte el a lalkudozni. Ekkor mondta a herceg ama emlékeztetés szavakat: lazadókkkal nem alkudozom.

Most már feltartóztatlanul folyt a harc. A schwechati csata után Kossuth fővezérének Görgeyt nevezte ki. E csata után Kossuth újból alkudozni volt hajlandó, de most a másik fel tudni sem akart erről, mert most remélte Magyarországot önállóságot teljesen megfosztani lgy a háború intézése volt a földát és maga Görgey szólította föl Kossuthot, a honvédelmi bizottságnak elnökét a diktatúra elfogadására.

Az országgyűlés időközben Debrecenbe költözött és minthogy a békealkudások sikerre nem vezettek, Kossuth indítványára elhatározta a honvédelmi harcot teljes erővel való folytatását. Ezalatt Windisch-Grätz (január 5-én) bevonnalt a fővárosba és a budai várban fogadta Magyarországot legyőzőjét ltszisztelegéseket. A magyar új helyzete rossznak látszott ugyan; de azért még nem volt veszve. Zúr-zavar volt mindenfelé. Az oláhok felkeltek. Erdélyben folyt a hadjárat. A császári sereg győzelmesen nyomult előre. E kétségbeesjt helyzetben ajánlotta fel a honvédelmi bizottságnak Bem József híres lengyel tábornok a kardját. Kossuth őt az erdélyi sereg élére állította. Az új vezér azonnal bizalmat öntött a faradt és anyyi kudarc után levert seregbe. Görgey sikerült visszavonulása, Klapka sikeres támadása Schlick ellen, Bem seregének diadalai felelmet kellettek a császári seregben. E diadalok betörtötte Buda bevételre. E diadalainak köszönetre a magyar lgy, hogy harcosait Európaszerte mint hőseket ünnepelelt. Heine -szűznek érzi magán a német köntöst, ha ezt a nevet hallja: Magyarország.*

Kossuth kormányzó.

A diadalok orszádrésze Kossuthé. A debreceni kicsinyelt országgyűlés most nagy tekintélyre tett szert. Itt gyűlekeztek a diadalok után ismét a nemzet nagyjai és itt vetették föl a kérdést, mikép szereshető ismét béke. E kérdés két párta ozsallta a hazát. Az egyik élthatalharcot akar, a másik békes elintézését. Kossuth ápril 13-án titkos értekezletre hívta össze a képviselőket és szükségesnek monodta Magyarország függetlenségének kinyilvánítását, a Habsburg-Lotharingiai háznak az uralmából való kizárását, továbbá, hogy Magyarország kész az örökös tartományokkal békeben és barátságban élni. Ez indítvány már nem talált mindenütt kellő visszhangra. Az ellenzék visszavoult és egészen Kossuthra hárította a felelőseget. Csak a nép lelkesedett, míg a képviselők többsége csak az elengedhetetlen árak engédeket. Nem lehet képzelnai nagyobbserűt, de egyttal megrendítőbbet, mint a forradalom és napjait. Szanni kellett ezeket a férfiakat, kik előre látták vesztüket. E hangulat közepette választották meg egyértelemmel Kossuthot az ország kormányzójának.

A pártharcok azonban tovább folytak. Kossuth tekintélye kezdett hanyatlani. A régi békepárt Kossuth hatalmát minden áron meg akarta szorítani. Ezekhez húzta a hadügyminiszter, Görgey és Klapka. Még csak egyedül a nép, különösen a tiszavidéki élt, halt a függetlenséget és Kossuthért. Nevét ezért emelte a népdal a csillagokig.

A tavaszi hadjárat eredménye arra bírta a bécsi kormányt, hogy igénybe vegye az orosz segítséget. Május 1-én lépett a két császár szövetségre a magyar felkelés ellen. Megindult a szomorú harc, mely a forradalom leveretésével és a világoi capitalatioval nyert befejezést. A megadás híre Kossuth ltvazott a hazából. Orsovánál titkolt helyen elásta a szent koronát, hol csak 1853-ban találtak meg egy Amerikából érkezett följelentés alapján. Az után török földre lépett. Ő is ama 32 közt volt, kiket 1851. szeptember 21-én en effigie szegyeztetett az akasztófára a hőherceg tehetetlen dühe. Megkezdődött az üldözés; de az üldözőknek meg kellett elégedniük azzal, hogy Kossuthot és társait Kis-Ázsiába, Kiutahiába internálják. Kiutahiából csak ugy szabadult meg, hogy az éjszakamerikai államok kormánya meghívta vendégül Amerikába és a kormány e célra külön hadihajót küldött.

Kossuth diadalmenete.

Itt kezdődik meg Kossuth diadalmenete. Örömtüzet gyújtottak mindenfelé, merre a hadihajó ment, olasz francia versenyzett a lelkesedésben a midőn hajója a marseillei kikötőbe evezett, engedelmet kért a francia kormánytól, hogy partra szállhasson; de ezt megtagadták. A magyarok jelenléte azonban feligazgatta a marseillei népet, a kikötőbe lödült, sőt egy munkás minden tilalom ellenére beleugrott a tengerbe s odaszótt a hajóhoz, csak hogy keszét fogasson Kossuthtal, s midőn ez csodálkozását fejezte ki ezen tett fölött, felkiáltott: semmi sem lehetetlen annak a ki akar! Kossuthnak ropantall meg-tetszett ezen szó, ez lett ezental jelszava. (Pulszky: Eletem és korom)

Már Southamptonban óriási ovatiókkal fogadták és megbámolták a két óráig tartó, a szabadságharc okairól szóló angol beszédét. Londonban pedig nagy ünneplésséggel fogadták, mintha csak a lord major bevonulása volna, úgy vitték, őt a városahába, hol nagy beszéddel fellvillanyozta a londoni nypárszögarokat is, kik neki adresst nyujtottak át régi szokás szerint száz arany guinea értékű tokban.

Kossuth mint szónok.

Az itten tartott beszédeiről így ír a Vas. Ujs. Kossuth 80 éves születésének évfordulója alkalmából: Bámulatot keltett mindenütt, midőn 1852. év elején kiutahiái számkivetésből Angliába vitette, Londonban több mint 200 hatóság és tarsulat megtisztelt adresssere kelle válasznai. s mint Angliá több nagy városnak meghívott vendég egymásután 150 ezernyi nép előtt 3-4 óráig tartó beszédekre kelle mondanai, melyek megírásá és közvételére a demokrata Kossuthot nem pártoló aristokrata „Times” szerkesztősége külön vasuti vonatokon küldte ki riportertés s e beszédeit Amerikában megannyi hatóság és halligató közönség előtt kelle ismetelnie. (1852. tavaszon Siágyi Ferenc hivatalos lapja ugyanazon oldal egyik hírszájban Albrecht főherceg császári helytartó és kormányzónak korutját Magyarországon, a másik hasabon pedig Kossuthnak Angliában ünnepléssé fogadtatását írta néhány napon át, mignem a rendőség a párhuzamot betiltotta. A különféle testületk által Kossuthnak és nejenek átnyujtott adreszekből az akkori „Galligani’s Messenger” után csak arról emlékezőnk meg, melyet Kossuthné válaszul adott a női emancipáló-társaságnak, midőn ez által fölkerített, hogy leppen közölgj tagtársnak. Kossuthné azt válaszolta: -En szerencsés vagyok oly ferjet birni, kit én szeretek, tszisztelek, kinek engedelmeskednem kedves kötelességemnek tartom. Kivánok önöknek is hasonló ferjet.” Sokoldalúságát és nyelvek ismeretét tekintve

Kossuth egyetlen a maga nemében. Demosthenes, Ciceró, angol, francia nagy szónokok saját nemzetük előtt s ezek nyelvén jeleskedtek: Kossuth nemcsak magyar, de német, angol, francia, olasz hallgatóit, mindegyiket saját nyelvén hatalmas volt elbájosítani s hallatára a „Times“ arra fakadt: Az apostolok óta egyedül Kossuthnak adatott annyiféle nyelvet beszélnie, hogy hallgatóit nemcsak a Tisza, de a Themse és Hudson partján is magával ragadja.

De ha aggkorában, születése 80-ik évfordulóján idvölgyi megyei és városi hatóságok irataira adott szép válaszait olvássuk, bámulatunk csak növekedik, mert mindmennyi a magyar szónoklat és irály remekei. Csodáljuk, hogy eme válaszait a hatóságokhoz annyi kellemes változatot az irály es erzelem főnségével, a különféle helyviszonyoknak s a tárgyakkal oly bőséges ismeretével adja.

New-Yorkban.

Végre Kossuth elhagyta Angliát és Amerikába ment. New-Yorkban Kossuth jelenléte es szónoklata villanyosan hatott meg: diadala egy egész hétfő nem szűnt meg: feliratok jöttek mindenfelől, bizottságok, díszelőadások s színházban, népgyűlések s municipális ünnepek. Ugyanígy fogadtatásban részesült Philadelphiában es meg kitüntetésben Washingtonban. Itt meghívta Kossuthot a kongresszus ülésebe. Oly megtiszteltetés, mely csak Lafayettenek jutott osztályrészül.

Erre a National Hotelben volt törvényhozási bankett, hol Kossuth a senatus jobbján ült. Itt oly toasztot mondott, hogy sok képviselő az asztalra ugrott felhevülésében es úgy ivott egészségére.

Az amerikai diadalmenet után Londonba tért vissza, hol hírlapírással foglalkozott. Azután kitört a francia-olasz háború, melyben Kossuth szintén szerepet játszik. A francia császárral szövetkezett, hogy céljait elérhesse. Majd midőn reményei ez uton is szétfolydáltak napról-napra szaporodtak bajai. Ismeretes a bankó-per Londonban es ezzel megkezdődött a zaklatás.

Turinban.

Kenyelmetlenül érezte tehát magát Londonban es Turinba ment lakni családjával; mert Olaszországtól s Cavontól várta még mindig Magyarország felszabadítását.

Pulszky „Életem es korom“ című munkájában így ír ez időszakról:

„Azon mozgalmas 3 évet, mely a francia hadizérettel kezdődik s Garibaldi aspromontei kalandjaival végződik, írja le Kossuth Lajos — s a mennyiben a magyar ügy is befolyt a világeseményeknek es a nagy politikának alakulásába. Lehetetlen e vasok kötetét mely megilletődés nélkül előlvasni. Mennyi meghiusult remény! Mily lángoló hazafiság! Mily ropant tevékenység s megis mily kevés az eredmény! Kossuth hatalmas egyénisége, lángese teljes fényében emelkedik ki még egyszer levelezésében, mely akkori terveit, reményeit működésüket következetlenséggel festi az olvasó szeme elé. A 80 éves agastyán ifjúkori hevvel ragaszkodik azon nézethez, hogy a magyar fődje forradalmár s neheztelését nem tudja elfojtani, midőn tapasztalnia kell, hogy a nemzet hajlandóbb a kibékülésre, mint a zendülésre, bántja őt, hogy az önbizalmat vesztett nemzet nem támogatja az emigráció aktióját, külségség nélkül nem akar, vagy nem bír forradalmat csinálni, kiabálja örökké, hogy forradalmat nem akar s emlegeti minden beszédben, minden írlatban, minden megyei határozatban, minden hírlapi cikkben az örökös törvényességét, az örökös elvhiséget, a dynastiához való tántoríthatatlan ragaszkodást, mire azt

senki sem kényszeríti s csak azt nyeri vele, hogy a külföldi hatalmak elvesztik bizalmukat iránta s az osztrák pedig megszűnik tőle félni. Kossuth maga felhozza munkájának gyönyörű befejezésében egy jó barátja szavait, hogy a mai Magyarország nem érti többé, ő pedig maga is elismeri, hogy ezen barátának igaza leket, hiszen ő sem érti a mai Magyarországot.

Turin magányában végső napjaig szüntelenül dolgozott. E város a magyar nép zarándok helye lett. Mintha csak a szent földre léptek volna, oly áhítattal es szent félelemmel léptek Turin földjére a magyarok. Boldog volt, ki arcát, szelid vonásait láthatta, lelkösítő hangját hallhatta es lehetett érezhette a legnagyobb magyarnak.

hk.

KOSSUTH LAJOS meghalt!

Amitől egész héten napról-napra, éjjelről-éjjelre rettegett Magyarországot, azt a Hiób-hírt az éjjel meghozta a Turinból kifutó villamos drót. Kossuth Lajos, a világtörténelem dicső alakját, a magyarok bálványát, sok megpróbáltatás után, az emberi korunk csakugyan legvégső határáig kinyúló nemesen eltöltött élet lefolyása után, ennek végső napjaiban sok es gyöttrő szenvedés után az élet Ura kegyelmesen magához szólította.

Imádkozzunk!

A Hiób-hírek.

Turin, március 19. Este 7 óra 50 perc. (A „Pécsi Újság“ eredeti távirata.) Este a hőméréséklet emelkedőben volt. A beteg ki van merülve. **A tüdőgyulladás terjed.** Kossuth környezetéhez egész napon át egy szót sem szőtt.

Este 10 óra. A beteg állapot a hírtelen a legrosszabra fordult. Éjjeli 11 órakor nagyon gyengeség es magas foku láz állott be. **Az állapot a legkritikusabb. A katasztrófától tartanak.**

Réggel 2 óraker. A láz csökkent, de az állapot súlyos.

Turin, március 20. (A „Pécsi Újság“ eredeti távirata.) 8 óra reggel. Kossuth az éjjelt nagyon nyugtalanul töltötte. A hőméréséklet 39 fok. A gyengeség rendkívüli nagy.

Budapest, március 20. (A Bud. Corr. távirata.) Kossuth állapota a kormányhoz érkezett jelentések szerint az éjjel oly súlyossá vált, hogy most már **menthetetlennek jelentették ki az orvosok. A katasztrófa minden órában várható.**

Turin, március 20. délután 3 óra. (A „Pécsi Újság“ eredeti távirata.) Kossuth agóniában fekszik, mesterséges belehelést alkalmaznak.

Turin, március 20., délután 5 óra. (A „Pécsi Újság“ eredeti távirata.)

Az orvosi tudomány alig képes megbirkózni a kórral. Minden kísérlet meghiusulni látszik. A katasztrófa rohamosan közeleg. A mesterséges belehelés dacára a tüdő a lehető legrosszabbul végzi a szolgálatot. Kossuthnak csak percei vannak már.

Turin, március 20., este 9 óra. (A „Pécsi Újság“ eredeti távirata.)

Teljes végkimerülés. A beteg már halottmerezven fekszik. Kossuth fiait zokogva, majd imába mélyedve állják körül az ágyat. Ruttakynét alétlan viszik a mellékszobába. A katasztrófát minden pillanatban várják.

Turin, március 20. este 11 óra. (A „Pécsi Újság“ eredeti távirata.) Pécsre érkezett éjjel 12 óra 20 perckor.)

Kossuth 10 óra 55 perckor meghalt!

Pécs város gyásza.

Pécs szabad királyi város törvényhatósága az országos gyász mellett a maga gyászával is adózik a nagy halottnak.

A város polgármestere ma reggel, a gyászhír hivatalos vétele után azonnal szétküldi a bizottsági tagokhoz a meghívókat rendkívüli közgyűlésre.

A még ma megtartandó rendkívüli közgyűlés Kossuth Lajos halála fölött legmélyebb részvétét fejezi ki, melyet jegyzőkönyvben örökít meg. Egyben elhatározza, hogy a megdicsősültnek családja előtt külön is kifejezi részvétét.

Elhatározza továbbá a közgyűlés, hogy Kossuth temetésére Turinba, esetleg Genuába, ahogy tudniillik a család intézkedése folytán a képviselőház határozni fog a temetés részletei fölött, egy küldöttet meneszt Pécs szab. kir. város képviseletében.

Kardos Kálmán főispán a belügyminiszter fölhívása folytán ma Budapestre utazik, a belügyminiszteriumban tartandó értekezletre, a mely az országos gyász részleteit alapítja meg.

Felelés szerkesztés es laptulajdonos:

Lenkei Lajos.

Lyc. nyomda (Feiler Mihály) Pécs.

A legjobb és
legegésze-
gesebb
francia ciga-
rettapír a

'LE GLORIA'

Josef Bardou és fiától
Perpignan és Párisban.

! Kölosön-zeneműtár !

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni
hogy f. évi **március 1-től kezdve körülbelül 2000 számból álló**

kölosön-zeneműtáramat

az alant jegyzett feltételek mellett a közhasználatnak át fogom adni.
A midőn a zenélő közönség figyelmét ezen körülményre felhívni
bátorkodom, kérem új vállalatomat pártfogásba venni, mely után vagyok
kiváló tisztelettel

4795

WOLF MIKSA

könyv- és papírkereskedő
Pécsset, Király-utca 15. sz., „Hattyu”-épület.

Kivonat az előfizetési feltételekből:

1. Helybeli előfizetők biztosíték gyanánt 2 frt betétet s havonként 1 frt kölcsöndíjat fizetnek.
 2. Vidéki előfizetők 4 frt biztosítékot és 1 frt 50 kr kölcsöndíjat fizetnek.
 3. Helybeli előfizetők 5. tetszés szerinti zeneművet választhatnak ki és vihetnek el s **naponta egyszer** cserélhetnek.
 4. Vidéki előfizetők 10 tetszés szerinti zeneművet választhatnak ki és vihetnek el, de **hetenként csak 3-szor** cserélhetnek.
 5. Megrongált, bepiszkolt, vagy elvesztett hangjegyek árát az előfizető megfizetni tartozik, mely összeg mindig a biztosítéktól vonatik le.
 6. Az előfizetés megszüntetésével az előfizető a betéti biztosítékot hiány nélkül visszaajapa, ha csak az előbbi pontban említett eset bármelyike fenn nem forog.
- Egy zenemű-kölcsöntári jegyzék ára 10 kr.

Főhívás előfizetésre.

PÉCSI ÚJSÁG

politikai napilap.

A „Pécsi Újság” semmiféle pártnak, személynek vagy érdekkörnek
le nem kötött, teljesen függetlenül szabadelvű szellemben szerkesztett
politikai napilap.

A „Pécsi Újság” kitérő munkatársainak nagy számánál, továbbá úgy a politikai-, mint a
napi-hírszolgálat terén létesített széles körű összeköttetéseinél fogva naponta oly gazdag, érdekes és
minden tekintetben becses tartalommal jelenik meg, amilyennel vidéki lap nem igen dicsekedhetik.

A „Pécsi Újság” a legjobban értesített vidéki politikai napilap. Oly összeköttetéseket szerzett,
melyek révén **naponta kimerítő és terjedelmes táviratokat közölhet**, többet, mint bármely más
vidéki lap. **A legtöbb távirati hírével megelőzi a fővárosból érkező lapokat**, melyekben a
közönség csak masnap este olvashatja a „Pécsi Újság” által már közöltöket, mert — a vasárnapokat
kivéve, mikor a „Pécsi Újság” szünetet tart —

a „Pécsi Újság” minden nap délután jelenik meg.

A „Pécsi Újság” tehát versenyez az aznap ideérkező fővárosi hi-
lapokkal is.

A „Pécsi Újság” hírvivata mindig élénk, gazdag tartalmu Gyors és jó értesüléseivel, valamint
irodalmi szempontokból is kifogástalan újdonságaival egyetlen lap se versenyezhet.

A „Pécsi Újság” igen alkalmas **hirdetési közeg**. Múltányos hirdetési
árai mellett — miután a közönség már is igen érdeklődik a jap iránt — hasznos szolgálatokat tesz a
hirdető közönségnek.

A „Pécsi Újság” hetenként közli a kir. táblán kifüggesztett
ügyek jegyzékét és rendszeresen közli az elintézt ügyeket.

A „Pécsi Újság” a **legolcsóbb helyi lap**, mert bár naponként jelenik meg
a lehető leggazdagabb és legérdekesebb tartalommal, előfizetési árai a legalacsonyabbak.

Előfizetési árak Pécsset, házhoz hordva:

egész évre 10 frt, — félévre 5 frt, — negyedévre 2 frt 50 kr.
Vidékre: egész évre 12 frt, — félévre 6 frt, — negyedévre 3 frt.

A lap szives támogatását kéri tisztelettel

A „Pécsi Újság”
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Ifj. SCHOLZ ANTAL

UJ SÖRGYÁRA PÉCSETT.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, miként uj sörgyáramban a legujabb rendszer szerint előállított, legkiválóbb minőségű

sör eladását f. é. márczius hó 15-én

már megkezdtem.

Kitűnő **ászk-sör, márciusi-sör, dupla-márciusi-sör** s az igen kedvelt jó **bak-sörön** kívül mint **különös speciálitást, az egészen új világos sport-sört** ajánlom, mely bármely hasonló sörökkel bátran vetekedik.

A sör szétküldése hordókban és palaackokban történik s Pécssett 10 palacktól kezdve házhoz lesz szállítva.

Ez uj gyártelepemet a nagyrabecsült közönség szives figyelmébe ajánlom s kérem azt becses pártfogásában részesíteni.

Pécssett, 1894. évi márczius hó 1-én.

Telefon állomás: 20. szám.

Kiváló tisztelettel

Ifj. SCHOLZ ANTAL

gyártulajdonos.

 Az uj sörgyár a pécs-budai vám s az úszóghi állomás között épült s a főutakkal új kényelmes makadám-ut kapcsolja össze.

4808

SCHOLZ ANTAL és FIA

régi sörfőzdéje

Pécssett, Sörház-utoza.

Ajánlja a n. é. közönségnek a már évek óta legjobb hírnévnek és közkedvelt-ségnek örvendő

márciusi, világos koronasör a la Pilsen, valamint bajori baksörét

hordókban vagy palaackokban házhoz szállítva.

Megrendelések pontosan kiszolgáltatnak.

4835